

Наталія Степанченко. Особенности профессионально-педагогической мотивации будущего спортивного педагога. В статье приведены результаты исследования актуального состояния профессионально-педагогической мотивации (выбора профессиональной деятельности и профессиональной направленности) будущего спортивного педагога, поскольку существенные ее отличия и особенности изучены недостаточно. В эксперименте приняли участие 232 студента I и IV курсов Львовского государственного университета физической культуры. Уровень сформированности ценностного отношения к педагогической деятельности определялся с помощью анкетирования. Установлено, что 25,33 % студентов I курса мотивами выбора профессиональной деятельности выбрали получение диплома. Примерно четверти респондентов (21,64 %) нравятся выбранная профессия. Быть хорошим специалистом отметили 15,67 % первокурсников; культурным образованным человеком – 13,45 %; нравится работа с людьми – 10,45 % студентов. С I по IV курс мотивы студентов существенно не меняются. При этом низкий уровень оценки педагогической деятельности в современной физкультурном образовании, если не прямо, то косвенно обусловлен низким статусом профессии спортивного педагога. Выявленная динамика показателей профессиональной направленности свидетельствует о существенном снижении до четвертого курса процента тех, кто проявляет интерес к направлению подготовки (с 44,03 % до 10,20 %) и довольно высокий процент опрошенных у которых отсутствует устойчивый интерес к профессии (20,15 % на I курсе и 31,63 % на IV курсе).

Ключевые слова: спортивный педагог, профессионально-педагогическая мотивация, выбор профессиональной деятельности, профессиональная направленность.

Natalia Stepanchenko. Peculiarities of Professional Pedagogical Motivation of a Future Sports Teacher. The results of current state of professional and educational motivation (choice of profession and professional orientation) of future sports teacher was discussed, whilst its essential features and differences have not sufficiently been analysed. 232 students of 1st to 4th years of studying of Lviv State University of Physical Culture took part in the experiment. The level of motivation relating to pedagogical activity was determined through a questionnaire. It was found that 25,33 % of students of the 1st year of studying have chosen obtaining of a diploma as the primary motive of their choice of a profession. Approximately a quarter of respondents (21,64 %) saw a diploma as means to profession. The motive of being a good specialist was noted by 15.67% of the 1st course students, to be an educated personality was chosen by 13,45 %; enjoying working with people by 10.45% of students. From the 1st to 4th course of studies, motives of students do not change considerably. This low level of assessment of teaching in contemporary physical education, if not directly, then indirectly is associated with low status of sports teacher occupation. Detected dynamics of professional orientation shows a significant decline towards the 4th course of those showing interest in the field of study (from 44,03 % to 10,20 %) and high percentage of students who have no strong interest in profession (20,15 % of the 1st course, and 31,63 % from the 4th course).

Key words: sports teacher, professional pedagogical motivation, choice of profession, professional orientation.

796:371.13

Ірина Хоменко,
Іван Глазирін

Формування термінологічної компетентності та її вплив на успішність навчання з медико-біологічних дисциплін майбутніх учителів фізичної культури

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, (м. Черкаси)

Постановка наукової проблеми та її значення. Практика засвідчує, що формування професійної компетентності студентів напряму підготовки “Фізичне виховання” здійснюється засобами всіх дисциплін навчального плану, розподілених за різними циклами підготовки. Зокрема, система підготовки спеціалістів у галузі фізичної культури передбачає вивчення комплексу медико-біологічних дисципліни, що мають високу професійну значимість.

Для задоволення професійних потреб та забезпечення належної культури фахового спілкування майбутньому фахівцеві фізичної культури потрібно засвоїти багато нових термінів. Володіння фаховою термінологією – показник ґрунтовності підготовки фахівця, його конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. А низький рівень володіння фаховою термінологією зумовлює в студентів неспроможність адекватно сприйняти, об’єктивно оцінити та належно засвоїти необхідний мінімум науково-навчальної інформації під час опрацювання спеціальної літератури за своїм фахом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Різні аспекти медико-біологічної підготовки майбутніх фахівців висвітлено в працях Г. А. Апанасенко [1], Ю. П. Лісцина [3], А. О. Міненко [4], Н. Н. Чеснокова [8]. Як і Я. Януш [9], вважаємо, що визначення ролі термінології у формуванні мовно-професійної компетентності фахівців будь-якої галузі знань є центральною проблемою сучасної професійної освіти.

Мовно-термінологічна компетентність, на думку Онуфрієнко Г. С. [5], – найістотніший складник загальної професійної компетентності, першооснова фахової ерудиції та культури спілкування, адже відомо, що розвинена мовна культура є вагомою ознакою високої фахової культури вчителя. Для засвоєння будь-якого терміна студент зобов'язаний сприйняти його, зрозуміти та запам'ятати [6]. При запам'ятовуванні термінологічних одиниць особливу роль відіграють повторення, які повинні бути не лише частими, а й свідомими. “Осміслене запам'ятовування значно економніше від неосмісленого відповідно, вирішальну роль в утриманні й відтворенні відіграє розуміння,” – наголошує В. Артемов [2, 141]. Частота вживання фахових термінів у мовленні студентів підвищується паралельно зі зростанням рівня осмисленості.

Завдання дослідження:

- 1) проаналізувати літературні джерела з проблеми формування фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів;
- 2) розробити та експериментально перевірити методику формування термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури з медико-біологічних дисциплін;
- 3) установити зв'язок термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури з медико-біологічних дисциплін і успішності навчання.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічні методи дослідження, методи математичної статистики.

Організація та методика дослідження. У дослідженні брали участь 183 студенти Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Студенти кожного курсу відповідно до списку академічних груп були розподілені на дві групи – основну й контрольну.

Рівень фахово-термінологічної компетентності з медико-біологічних дисциплін визначали як у контрольній (КГ), так і в основній групах (ОГ) за авторською методикою [7]. Студентам основних груп була запропонована навчальна методика формування фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та впроваджена в навчальний процес. Проведене контрольне тестування під час екзаменаційної сесії, а також зіставлення результатів у контрольній та основній групах дали змогу зробити висновок про її ефективність.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У результаті вивчення медико-біологічних дисциплін, таких як “Анатомія людини та спортивна морфологія”, “Біомеханіка”, “Спортивна метрологія”, “Фізіологічні основи фізичної культури”, “Спортивна медицина” й інших студенти формують знання про будову тіла людини, його функції, правильне розуміння структурних перебудов, які відбуваються в організмі за умов фізичних навантажень, уміння складати відповідну оцінку та використовувати отримані знання для підвищення спортивної майстерності без шкоди для здоров'я. Важливою умовою успішного вивчення й засвоєння дисциплін та отримання студентами всебічної професійної підготовки є їх термінологічна компетентність.

Стан сформованості термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури з медико-біологічних дисциплін визначали за допомогою авторської тестової комп'ютерної автоматизованої методики [7]. При її розробці було відібрано терміни з високим коефіцієнтом частоти уживання. На її основі розроблено лінгводидактичні тести, завданнями яких є правильне визначення семантики терміна. До кожного визначення подано три варіанти відповідей, одна з яких правильна.

Аналіз результатів тестування фахово-термінологічної компетентності з медико-біологічних дисциплін дав змогу встановити найнижчу термінологічну грамотність студентів 2 курсу як основної, так і контрольної груп (табл. 1). Результат другокурсників до експерименту становив $54,50 \pm 2,09$ бала (ОГ) і $59,78 \pm 2,04$ бала (КГ) ($P < 0,05$), а в студентів 1, 3 та 4 курсів він був на рівні приблизно 60–64 бали. Результати тестування після експерименту дали змогу встановити достовірність різниці між показниками основних і контрольних груп. Так, студенти ОГ отримали в середньому від $69,20 \pm 1,21$ бала на першому курсі до $73,33 \pm 1,50$ бала – на четвертому ($P < 0,01$). Водночас студенти КГ показали результат у межах від $62,33 \pm 1,47$ бала до $68,53 \pm 1,50$ бала відповідно, що також суттєво відрізнялося від показників, отриманих до експерименту ($P < 0,05$).

**Результати тестування термінологічної компетентності
з медико-біологічних дисциплін студентів 1–4 курсів**

Курс	До експерименту							Після експерименту					
	основна група			контрольна група				P	основна група		контрольна група		
	M	±m	n	M	±m	n	M		±m	M	±m	P	
1	60,34	2,05	25	59,58	1,73	24	>0,05	69,20*	1,21	64,73**	1,40	<0,05	
2	54,50	2,09	24	54,70	2,68	20	>0,05	69,44*	1,36	62,33**	1,47	<0,05	
3	59,78	2,04	20	58,71	1,58	30	>0,05	71,57*	1,65	64,60**	1,21	<0,05	
4	60,00	1,62	20	63,71	1,45	20	>0,05	73,33*	1,50	68,53**	1,50	<0,05	

* – достовірність різниці за показником *t*-критерій Стьюдента між ОГ до й після експерименту на рівні $P < 0,01$;

** – достовірність різниці за показником *t*-критерій Стьюдента між КГ до й після експерименту на рівні $P < 0,05$.

Згідно з результатами тестування з дисципліни “Анатомія людини та спортивна морфологія” в студентів 1 курсу рівень фахово-термінологічних знань як в основній групі, так і контрольній до експерименту дорівнював майже 58,50 бала ($P > 0,05$), а в студентів 2 курсу – 54,10±2,10 і 52,09±2,79 відповідно ($P > 0,05$). Порівняльний аналіз отриманих даних після експерименту дав змогу встановити статистично достовірне ($P < 0,01$) покращення результатів основних груп на рівні 69,48±1,21 (1 курс) та 71,22±1,95 (2 курс). У контрольних групах також спостерігалася тенденція до збільшення показників, але на першому курсі різниця недостовірною ($P > 0,05$), а студенти другого курсу підвищили свої показники до 68,35±1,73 бала ($P < 0,01$).

Подібна закономірність спостерігалася при виявленні результатів тестування з інших дисциплін медико-біологічної спрямованості. Так, рівень термінологічної компетентності в студентів основних груп перебуває у межах від 60,83±1,88 (за результатами тестування з дисципліни “Біомеханіка”) до 64,80±1,41 (за результатами тестування з дисципліни “Фізіологічні основи фізичної культури”). Порівняння значень досліджуваних показників після завершення експерименту виявило таке. Серед студентів основних груп найбільший приріст кількості балів спостерігали з дисципліни “Біомеханіка”, де, виконуючи тестові завдання, студенти отримали 74,08±1,62 бала ($P < 0,01$). З інших дисциплін медико-біологічної спрямованості середні показники отриманих балів збільшилися від 7,52 до 13,25 бала.

Крім того, ми проаналізували успішність навчання студентів із медико-біологічних дисциплін за національною шкалою та 100-бальною Європейською кредитно-трансферною й акумулюючою системою (ECTS). У результаті встановлено, що в студентів основних груп середній бал перебував у межах від 82,69±1,72 (дисципліна “Біомеханіка”) до 86,72±2,64 (дисципліна “Фізіологічні основи фізичної культури”). Порівняльний аналіз успішності навчання основних і контрольних груп дав змогу встановити статистично достовірне ($P < 0,01$) покращення результатів ОГ. У контрольних групах середні значення оцінок перебували на рівні від 71,88±2,39 (дисципліна “Біомеханіка”) до 73,69±2,05 (дисципліна “Фізіологічні основи фізичної культури”).

Вивчення зв'язків між рівнем термінологічних знань з медико-біологічних дисциплін та успішністю навчання студентів за результатами зимової екзаменаційної сесії дало змогу встановити тісний зв'язок між рядами цих перемінних ознак. Середні значення за результатами тестування термінологічних знань виявили достовірний кореляційний зв'язок із середніми значеннями успішності навчання студентів із відповідних дисциплін. Найвища кореляція встановлена з дисципліни “Анатомія людини” (1 курс), ($r = 0,95$ ($r = 0,79$)). З інших предметів, таких як “Анатомія людини” (2 курс), “Фізіологічні основи фізичної культури”, “Біомеханіка”, “Спортивна медицина”, “Спортивна метрологія”, зв'язок теж високий і достовірний та перебував у межах від 0,86 до 0,93. Отриманий експериментальний матеріал та результати кореляції свідчать про фактично пряму залежність рівня термінологічної компетентності й успішність студентів з медико-біологічних дисциплін.

Отже, вищенаведені результати є підтвердженням нашої гіпотези: якщо підвищити рівень термінологічної компетентності, то можна підвищити успішність та якість знань студентів.

Висновки. Розроблено та експериментально перевірено методику формування фахово-термінологічної компетенції майбутніх учителів фізичної культури з медико-біологічних дисциплін. Ефективність запропонованої методики доведена статистично достовірним підвищенням рівнів сформованості фахово-термінологічної компетентності майбутніх фахівців. Отриманий експериментальний

матеріал та результати кореляції свідчать про фактично пряму залежність рівня сформованості фахово-термінологічної компетентності і успішності студентів 1–4 курсів з медико-біологічних дисциплін.

Перспективи подальших досліджень. До перспективних напрямів подальших досліджень відносимо вивчення особливостей формування термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі опанування професійно спрямованих дисциплін теоретичного та практичного циклів.

Список використаної літератури

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология / Г. Л. Апанасенко, Л. А. Попова. – Ростов-на Д-ну : Феникс, 2000. – 248 с.
2. Артемов В. А. Психология обучения иностранным языкам / Артемов В. А. – М. : Просвещение, 1969. – 279 с.
3. Лисицин Ю. П. Здоровье человека – социальная ценность / Ю. П. Лисицин, А. В. Сахно. – М. : Наука, 1988. – 150 с.
4. Міненко А. О. Формування валеологічних знань у майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис..., канд. пед. наук : 13.00.04 / А. О. Міненко. – К., 2007. – 20 с.
5. Онуфрієнко Г. С. До проблеми формування мовно-риторичної компетентності як невід'ємної ознаки освіченості і чинника професіоналізму / Г. С. Онуфрієнко // Дошкільна освіта. – 2008. – № 2 (20). – С. 62–68.
6. Тоцька Н. Методика роботи викладачів вищого технічного навчального закладу над українським професійним мовленням студентів / Н. Тоцька // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 62–65.
7. Хоменко І. М. Тестова комп'ютерна автоматизована програма контролю фахово-термінологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / І. М. Хоменко, І. Д. Глазирін // Слобожанський науково-спортивний вісник : наук.-теорет. журн. – 2011. – № 2. – С. 192–198.
8. Чесноков Н. Н. Подготовка специалистов как фактор и условие совершенствования физкультурно-спортивной деятельности / Н. Н. Чесноков // Теория и практика физической культуры. – 1998. – № 11–12. – С. 17–25.
9. Януш Я. Роль термінології у формуванні мовно-професійної компетентності фахівців економічного профілю / Я. Януш // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. пр. – К. : КНЕУ, 2001. – Вип. 4. – С. 15–19.

Анотації

Статтю присвячено розглядові однієї з центральних проблем сучасної професійної освіти – формуванню термінологічної компетентності як обов'язкового складника мовленнєвої культури фахівців та її зв'язку з успішністю навчання. Доведено, що створена навчальна комп'ютерна методика вдосконалення фахово-термінологічної компетентності суттєво впливає на збагачення словникового запасу студентів, засвоєння адекватного змісту кожного терміна й смислового розрізнення, правильного їх розуміння. Вивчення зв'язків між рівнем термінологічної компетентності з медико-біологічних дисциплін та успішністю навчання дало змогу встановити високі кореляції, що свідчить про їх фактично пряму залежність.

Ключові слова: термінологічна компетентність, медико-біологічні дисципліни, тестовий контроль.

Ирина Хоменко, Иван Глазырин. Формирование терминологической компетентности и ее влияние на успешность обучения медико-биологических дисциплин будущих учителей физической культуры. *Статья посвящена рассмотрению одной из центральных проблем современного профессионального образования – формированию терминологической компетентности как обязательной составляющей речевой культуры специалистов и ее связи с успешностью обучения. Доказано, что созданная учебная компьютерная методика совершенствования профессионально-терминологической компетентности существенно влияет на обогащение словарного запаса студентов, усвоение содержания каждого термина и смыслового различия правильного их понимания. Изучение связей между уровнем терминологической компетентности медико-биологических дисциплин и успешностью обучения позволило установить высокие корреляции, что свидетельствует об их фактически прямой зависимости.*

Ключевые слова: терминологический компетентность, медико-биологические дисциплины, тестовый контроль.

Iryna Khomenko, Ivan Glazyrin. Formation of Terminological Competence and its Influence on Successfulness of Studying of Biomedical Disciplines Among Future Physical Education Teachers. *The article deals with the central problem of vocational education – terminological competence formation as an obligatory constituent of specialists' language culture and its correlation with learning efficiency. The developed education computer methodology aimed at improving of special terminological competence was found to have a significant influence on enriching students' vocabulary, learning an adequate meaning of terms, their semantic distinction and proper understanding. The study of relations between terminological competence level and learning efficiency found high correlations indicating their direct dependence.*

Key words: terminological competence, medical-biological disciplines, test control.